

KONSENSUS W SCHWERTE – *pryncypia 3K3P chrześcijańskiej edukacji religijnej w szkołach*

Tłumaczenie: Mariusz Chrostowski, przy wsparciu Iwony Obrostek. Oryginalny tekst w: Katechetische Blätter 149/2024 (1), 69-71; opublikowany również w: Religión y Escuela 379/2024, S. 14

„Konsensus w Schwerte” jest wynikiem sympozjum „New bottle, old wine? A New Perspective on Political Issues in RE”, które odbyło się dnia 2 marca 2022 roku w Katolickiej Akademii w Schwerte. Konferencję zorganizował Instytut Teologii Katolickiej Uniwersytetu Technicznego w Dortmundzie oraz Kommende Dortmund (= Instytut Społeczny Archidiecezji Paderborn). Porozumienie zostało zainspirowane w szczególności sposobem, tj. uchwałą Synodu w Würzburgu (1974) w sprawie nauczania religii w szkołach publicznych (por. Könemann & Sajak 2019), która spotkała się ze znaczącą recepcją w innych krajach europejskich, m.in. we Włoszech, Hiszpanii, Belgii, Chorwacji, Litwie lub Słowacji (Pajer 2012, 40).

„Konsensus w Schwerte” składa się z sześciu zasad (3k3p), które uwzględniają polityczny wymiar religii i edukacji religijnej. Podstawowe źródło inspiracji stanowi dla niego „Konsensus z Beutelsbach” z 1976 roku, poświęcony edukacji politycznej i obywatelskiej w Niemczech, a którego założenia zostały zoperacjonalizowane przez niektórych nauczycieli religii w ramach ich praktyki dydaktycznej. Dalszą kontekstualizację oraz omówienie samego tekstu „Konsensus z Beutelsbach” można znaleźć m.in. w następującej publikacji: Jan-Hendrik Herbst – Claudia Gärtner – Robert Kläsener (red.), Der Beutelsbacher Konsens in der religiösen Bildung. Exemplarische Konkretionen und notwendige Transformationen [Konsensus z Beutelsbach w edukacji religijnej. Przykładowe konkretyzacje i konieczne transformacje], Frankfurt am Main: Wochenschau 2023.

Pryncypia (3K3P) „Konsensusu w Schwerte” obejmują sześć następujących aspektów:

Kontrowersyjność

W ramach procesów szkolnego nauczania religii należy omawiać tematy kontrowersyjne, na które istnieją zróżnicowane poglądy zarówno w teologii i Kościele, jak i samym społeczeństwie. W tym zakresie podstawowy warunek stanowi jednak fakt, że poglądy te nie mogą być sprzeczne z prawami człowieka ani z naukowymi odkryciami, osiągniętymi zgodnie z odpowiednimi standardami racjonalności, metod naukowych i argumentacji. Należy uwzględnić zarówno wewnętrzną (ad intra), jak i zewnętrzną (ad extra) różnorodność religijną oraz kontrowersje między poglądami religijnymi i świeckimi.

Krytyczność

Przy inicjowaniu i realizacji procesów edukacji religijnej należy (samo)krytycznie rozważać relacje, zachodzące pomiędzy władzą polityczną a ideologiami społecznymi, aby dostrzegać i móc skutecznie przeciwstawiać się zależnościom i nierównościom społecznym. Wynika z tego również potrzeba artykułowania krytyki, sprzeciwu i protestu wobec istniejących religijnych, społecznych, mentalnych i związanych z naturą relacji władzy i powiązanych z tym stanem rzeczy ich uwikłań.

Konstruktywność

Edukacja religijna powinna wspierać uczniów poprzez wprowadzanie do procesu wychowawczo-dydaktycznego perspektywy nadziei, związanej z głoszeniem Królestwa Bożego jako kontrfaktycznej perspektywy interpretacji rzeczywistości. Musi obejmować zarówno jej krytyczną analizę, jak i kwestionowanie jej wiarygodności. Ponadto antycypacyjna i reminiscencyjna orientacja na biblijne idee sprawiedliwości otwiera wizjonerskie perspektywy przyszłości „przeciwko wszelkiej nadziei”.

Pozycjonalność

Edukacja religijna powinna być (refleksyjnie) pozycjonalna i w tym sensie rozumiana w duchu tradycji biblijnej jako rzeczniczka osób zmarginalizowanych. Nauczyciele religii muszą przede wszystkim uczynić swoją własną pozycję przejrzystą, jednocześnie dać uczniom przestrzeń do krytycznego myślenia, aby mogli sami świadomie się do niej odnieść. Taka podstawowa konstelacja umożliwia przeciwstawienie się osobistej, strukturalnej, instytucjonalnej i egzystencjalnej indoktrynacji.

Partycypacja

W edukacji religijnej należy w pełni uwzględniać osobiste pochodzenie uczniów, ich zasoby i perspektywy oraz zachęcać ich do uczestnictwa w procesie nauczania. Młodzi ludzie powinni nauczyć się, jak mogą partycypować w społeczeństwie w zgodzie ze swoimi własnymi przekonaniem religijnymi lub też świeckimi poglądami na świat. Jednocześnie muszą oni zostać skonfrontowani z tym, że z chrześcijańskiej perspektywy ich partycypacja społeczna musi być ukierunkowana na takie idee jak „pokój”, „sprawiedliwość” i „odpowiedzialność za stworzenie”.

Praktyczność

Edukacja religijna powinna być praktyczna, ponieważ religie są praktyczne. Oprócz zajmowania się religijnymi wzorcami postrzegania i interpretacji świata oraz ich krytyczną oceną, musi ona również zachęcać do badania dostępnych, tj. żywych form religii. Tylko poprzez zaangażowanie w praktykę duchową i (motywowane religijnie) **działania społeczno-polityczne**, edukacja religijna może otwierać drogi do zmiany społeczeństwa – zarówno w sensie indywidualnym, jak i zbiorowym – oraz uczynienia go bardziej sprawiedliwym.

BIBLIOGRAFIA:

Gärtner, Claudia/ Herbst, Jan-Hendrik/ Kläser, Robert (Eds.). Der Beutelsbacher Konsens in der Religionspädagogik. Exemplarische Konkretionen und notwendige Transformationen. Frankfurt am Main: Wochenschau, 2023.

Könemann, Judith/ Sajak, Clauß Peter. Catholic Religious Education in Germany. The Sustainability of Formal and Non-Formal Learning. In: Schweitzer, Friedrich et al. (Eds.). Researching Non-Formal Religious Education in Europe. Münster: Waxmann, 2019, pp. 35-50.

Pajer, Flavio. Escuela y Religión en Europa. Un camino de cincuenta años [1960-2010] (= Cuadernos AECA 8). Translated from Italian by Emilio Alberich et al. Madrid: PPC, 2012

